

Slovenski VESTNIK

Poštni urad 9020 Celovec
Verlagspostamt 9020 Klagenfurt
Izhaja v Celovcu
Erscheinungsort Klagenfurt
Posamezni izvod 3 šilinge
mesečna naročnina 12 šilingov
P. b. b.

LETNIK XXXI.

CELOVEC, PETEK, 2. JULIJ 1976

ŠTEV. 27 (1768)

Kljub diktatu o preštevanju nemški nacionalisti še niso zadovoljni

Zadnji razvoj okoli manjšinskega vprašanja vedno bolj potrjuje pravilnost stališč, ki smo jih v tem vprašanju že od vsega začetka zastopali koroški Slovenci. Potrjuje pa predvsem upravičenost naših opozoril, ko smo odgovorne politične dejavnike svarili pred posledicami, ki bi jih nujno imelo kapituliranje pred nemškimi nacionalisti. Kajti to, kar se v zadnjih dneh dogaja okoli tristrankarskega sklepa o preštevanju in osnutka zakona o narodnostnih skupinah, namreč samo dokazuje, da tistim krogom, ki so izsilili ugotavljanje manjšine, nikakor ne gre za rešitev manjšinskega vprašanja, marveč izključno samo za to, da bi koroške Slovence oropali še zadnjih ostankov pravic ter jih s statističnimi triki obsodili na narodno smrt.

Če se zdaj socialistični tisk razburja zaradi „nezanesljivosti“ ÖVP, potem je treba v svo jasnostjo in odločnostjo povedati, da za takšno prelivanje krokodilovih solz nima prav nobenega vzroka. SPO kot najmočnejša in zato tudi najbolj odgovorna stranka v deželi, v državi pa sploh edina vladna sila, je brezobzirno zavrnila argumente in opozorila koroških Slovencev ter se je zapisala brezpogojnemu zavezanstvu v ÖVP in FPÖ, čeprav je dobro vedela, da sta ti dve stranki v manjšinskem vprašanju in še zlasti glede zahteve po ugotavljanju manjšine le podaljšana roka Heimaldiensta. To nedvoumno dokazuje tudi zdaj, ko si prizadevata, da bi tehnični pogoji preštevanja „jamčili“ nemškimi nacionalistom

čim bolj „ustrezajoče“ rezultate, medtem ko o kakšnih ukrepih za pospeševanje manjšine zdaj nič več nočeta slišati.

Logika take politike je zelo preprosta: najprej je bilo treba izsiliti štetje; zdaj, ko je to doseženo, pa je treba poskrbeti, da bo potem statistike uradno „dokazano“, da Slovencev pravzaprav že ni več in je zato tudi odveč govoriti o kakšni manjšinski zaščiti in o pravicah manjšine. Odgovornost za posledice, ki jih bo imela takšna politika, pa jasno nosijo vse tri stranke. Zlasti se tej odgovornosti ne more izmakniti vladna stranka, saj vedno spet zagotavlja, da brez soglasja ostalih dveh strank ni pripravljena sprejeti ukrepe za rešitev odprtih vprašanj.

Sicer pa se sedanje tarnanje, češ da se na ÖVP ni mogoče zanašati, ali tudi obratno, češ da SPO spet stremi za samovoljnim ukrepanjem, gotovo le del tiste umazane igre, ki smo ji priča v zvezi z manjšinsko problematiko. Ni nobenega dvoma, da so si vse tri stranke edine glede preštevanja, kakor so si edine tudi v tem, da je pravice manjšine treba čim bolj oklestiti. S tem, da so se „sporazumele“ mimo neposredno prizadetih in njihovih argumentov, so stranke pač pokazale, da hočejo manjšinsko vprašanje „reševati“ še naprej tako kot v preteklosti — namreč v smislu zahtev nemških nacionalistov. Pri tem so navidezna „nesoglasja“ le pesek v oči javnosti ter opravičilo za nadaljnjo kapitulantsko politiko.

Vsi na protestni zbor!

Gre za naš obstoj

V parlamentu zastopane stranke nas hočejo z brutalnim in do skrajnosti nedemokracijskim sklepom o preštevanju posebne vrste postaviti ob zid in nam deliti naše pravice iz avstrijske državne pogodbe na podlagi zahtev nemških nacionalistov.

V drugi svetovni vojni smo bili koroški Slovenci obsojeni na smrt. Takrat smo se skupaj s svobodoljubnimi narodi uprli in naše orožje so bili: trdna volja do življenja in zaupanje v zmago pravice.

Tudi sklepu o preštevanju posebne vrste se bomo koroški Slovenci odločno in brezkompromisno uprli. Zato pridite vsi na

protestni zbor

odbornikov in krajevnih zaupnikov vseh narodnih organizacij koroških Slovencev, ki ga sklicujeta Zveza slovenskih organizacij na Koroškem in Narodni svet koroških Slovencev.

ČAS: SOBOTA 3. JULIJA 1976 OB 19.30 URI

KRAJ: VELIKA DVORANA DOMA GLASBE (KONZERTHAUS) V CELOVCU

Prepričani smo, da se boste zaradi resnega političnega položaja, v katerem se nahaja naša narodnostna skupnost, PROTESTNEGA ZBORA zanesljivo udeležili.

Narodni svet koroških Slovencev

Zveza slovenskih organizacij na Koroškem

Stališča koroških Slovencev posredovana zastopnikom avstrijskega in inozemskega tiska

Medtem ko je vsa „uradna“ Avstrija pred kuliso tisočev bolj in manj obveznih poslušalcev in gledalcev slavila nemško amputacijo koroške zgodovine, sta osrednji organizaciji koroških Slovencev zadnjo soboto priredili v Celovcu tiskovno konferenco, da zastopnikom domačega in inozemskega tiska pojasnita svoja stališča ne samo glede vzrokov, zakaj koroški Slovenci ne moremo praznovati tako pojmovanega „jubileja“ Koroške, marveč sploh glede trenutnega položaja, ki je nastal predvsem po sklepu o ugotavljanju manjšine.

Predstavniki obeh organizacij so novinarjem povedali, da sta ZSO in

NSKS že ponovno opozarjala, da karkršna koli oblika ugotavljanja manjšine pomeni revizijo jasnih določil državne pogodbe; zato odločno in dosledno odklanjata tudi za 14. november 1976 predvideno „jezikovno štetje“, kajti izpolnitev obveznosti, ki jih je prevzela Avstrija v členu 7, ni vezana na nobeno „pomembno število“ Slovencev. Zato vidijo koroški Slovenci v ugotavljanju „statistični etnocid“ ter bodo znotraj države in tudi v mednarodni javnosti podvzeli ustrezne korake, da štetje preprečijo oziroma onemogočijo, da bi rezultati štetja služili kot podlaga za izpolnitev člena 7.

Prav tako so zastopnike tiska seznanili z očitno protimanjšinsko politiko strank in vlade, ki so zavrnile konstruktivne predloge koroških Slovencev in njihovo pripravljenost za sporazumno reševanje odprtih vprašanj. Kljub protestov številnih avstrijskih demokratov so stranke kapitulirale pred tistimi nemškonalninalnimi silami, ki so Avstrijo že enkrat spravile ob njeno samostojnost; s tristrankarskim sklepom o preštevanju so te sile dobile novo pobudo.

V zvezi s praznovanjem „tisočletnice“ Koroške je bilo na tiskovni konferenci povedano, da obstaja neposredna povezava med takim praznovanjem in sedanjim „paketom“ vlade in strank: pri proslavi „tisočletnice“ so iz koroške preteklosti umetno črtali slovensko zgodovino, s preštevanjem pa hočejo dokazati, da danes na Koroškem ni več Slovencev.

Na tiskovni konferenci je bilo govora tudi o zadnjih napisnih akcijah in je predsednik ZSO dr. Franci Zwitter v tej zvezi opozoril, da so take akcije vedno bile izraz nezadovoljstva določenih krogov zaradi nedemokracijskega ravnanja z njimi, zlasti pa sredstvo za opozorilo javnosti o problemih, ki jih uradna oblast noče vzeti na znanje. Glede

vprašanja distanciranja od teh akcij pa je opozoril na različna gledanja na te akcije na eni ter na poznane progrome tafelstürmerjev in tudi južnotirolskih atentatorjev na drugi strani: medtem ko se pri atentatorjih blago govori o „bumserjih“, je pri zadnjih napisnih akcijah slišati le o kriminalnih zločincih, ki da jih je treba „brez pardona izgnati, zapreti in strogo kaznovati“. Pri tem je navedel izrek nekdanjega prosvetnega ministra dr. Drimmla, ki je v zvezi z atentati na Južnem Tirolskem izjavil: „Wer von uns, der ein Mannsbild gewesen ist, war in den letzten 40 Jahren nicht einmal ‚illegal‘, das heißt, er hat die äußere tatsächliche Ordnung nicht auf sich genommen. So wurden wir Mörder und Putschisten, Saboteure und Verräter genannt und das für eine Sache, die im Wechsel der Zeiten einmal gepriesen und einmal verdammt wurde.“ — To seveda velja tudi za zastopstvo manjšine, je dejal predsednik ZSO, zato se od njega ne more pričakovati drugačnega zdržanja.

Zastopniki koroških Slovencev so na tiskovni konferenci zavzeli tudi že stališče k izjavam govornikov na proslavi „tisočletnice“ ter v zvezi z besedami o „mirni Koroški“ naglasili, da je bistvo vprašanja v tem, ali hočejo mirno Koroško s Slovenci ali brez njih. Kanclerja Kreiskega pa so zavrnili, da se predstavniki koroških Slovencev nikoli niso imeli za „slabe svetovalce“, temveč za izvoljene predstavnik narodnostne skupine, ki so si prizadevali za uveljavljanje vseh pravic manjšine. Tako bodo ravnali tudi v prihodnje: ZSO in NSKS bosta skupni boj za dosledno izpolnitev člena 7 nadaljevala s pomočjo vseh naprednih in demokratičnih sil v Avstriji, za podporo pa se bosta obrnila tudi na Jugoslavijo kot državo matičnega naroda in sopolisnico državne pogodbe.

Predstavniki koroških Slovencev pri predsedniku SZDL Slovenije

Predsednik republiške konference SZDL Slovenije Milja Ribičič je v četrtek prejšnji teden sprejel najprej predsednika Zveze slovenskih organizacij na Koroškem dr. Francija Zwitterja, nato pa novoizvoljeno predsedstvo Narodnega sveta koroških Slovencev pod vodstvom predsednika dr. Matevža Grilca. S strani SZDL je pri razgovorih sodeloval tudi član izvršnega odbora Jože Hartman, prav tako pa je bil navzoč jugoslovanski generalni konzul v Celovcu Bojan Lubej.

Predsednika obeh osrednjih organizacij koroških Slovencev sta seznanila predsednika Ribičiča z najnovejšim razvojem položaja Slovencev v Avstriji, kot je nastal po sporazumu o preštevanju, in o novih oblikah pritiska na manjšino. V zvezi s tem sta se oba predsednika zavzela za intenzivnejše informiranje mednarodne javnosti v podporo upravičenim zahtevam manjšine.

Predsednik Ribičič je ponovil znana stališča Jugoslavije do izpolnjevanja avstrijske državne pogodbe ter zagotovil vsestransko pomoč in podporo matičnega naroda in države.

Štetje - flagrantna kršitev

obveznosti iz državne pogodbe

Komisija za zunanje-politična vprašanja in narodnosti izvršnega sveta SR Slovenije je prejšnji teden pod vodstvom predsednika Rudija Čacinoviča obravnavala vrsto aktualnih vprašanj.

Med drugim je komisija obravnavala tudi položaj jugoslovanskih manjšin v Avstriji v luči obveznosti Avstrije po državni pogodbi in v zvezi z zakonskimi načrti, ki jih trenutno obravnava avstrijski parlament. Komisija je podprla oceno jugoslovanskih strokovnjakov na znanstvenem posvetovanju 28. maja v Ljubljani, da ti zakonski načrti ne pospešujejo položaja manjšin, temveč ga bistveno poslabšujejo in predstavljajo v več pogledih flagrantno kršitev obveznosti iz državne pogodbe. Prav tako pa je komisija podprla tudi nedavno izjavo zveznega sekretariata za zunanje zadeve, ki v zvezi s temi vprašanji podčrta, da Jugoslavija smatra preštevanje manjšin in takšno pogojevanje manjšinskih pravic za nedopustno kršitev državne pogodbe.

Akademik France Mihelič

razstavlja v Celovcu svoje grafike

V celovški galeriji „aula slovenica“ je bila v ponedeljek 28. junija slovesno odprta razstava grafik akademika prof. Franceta Miheliča, enega najpomembnejših in najbolj samosvojih ustvarjalcev sodobne slovenske likovne umetnosti. Med častnimi gosti na otvoritveni slovesnosti je bil tudi umetnik s svojo soprogo, znano slovensko pisateljico Miro Miheličeva. Umetnika ter njegovo življenje in delo je predstavila kustodinja Moderne galerije v Ljubljani prof. dr. Melita Stele-Možina, ki brez dvoma sodi med najboljše poznavalce umetniškega opusa akademika profesorja Franceta Miheliča. Z izbranim glasbenim sporedom pa je slovesnost oplešal prof. Janez Kampuš, ki ga je na klavirju spremljal dr. Erich Opitz.

Za predstavitev umetnika in njegovega dela ne bi mogli najti bolj veljavnih besed, kot pa jih je povedala prof. dr. Melita Stele-Možina:

France Mihelič je eden najpomembnejših in najbolj samosvojih ustvarjalcev sodobne slovenske likovne umetnosti. V letošnjem letu je predstavil v ljubljanski Moderni galeriji retrospektivni pregled svojega dela v slikarstvu, grafiki, risbi in tapiseriji; v Celovcu pa se sedaj predstavlja z grafičnim delom, ki odlično zrcali vse razvojne stopnje in bistvo njegove umetnosti.

France Mihelič je bil rojen leta 1907 v Virmašah pri Škofji Loki. Umetniško se je oblikoval na akademiji likovnih umetnosti v Zagrebu v letih 1927—1931. Kasneje je služboval kot profesor na gimnazijah v Kruševcu (1934—1936) in v Ptujju (1936—1941). Med drugo svetovno vojno se je aktivno vključil v narodnoosvobodilno vojsko, po letu 1945 pa je do leta 1970 deloval kot profesor na novo ustanovljeni akademiji za likovno umetnost v Ljubljani.

V razvoj slovenske sodobne likovne umetnosti vstopi Mihelič v letih 1933 in 1934, ko ustvari cikel litografij, ki jih označuje socialno-kritična nota, predvsem pa iskrena izpoved globoko doživete življenjske resničnosti. V času bivanja v Ptujju se posveča predvsem risbi in slikarstvu, ki ga stilno lahko označimo kot barvni realizem. V partizanih se Miheličeva umetnost obogati z novimi, pretrajljivimi dožitvi vojnih grozot in človeških usod v njih, kar postane odločilen faktor v vsem kasnejšem umetniškem ustvarjanju. Po vojni se nekaj let, posebno od 1953—1960, intenzivno posveča grafiki, v kasnejših letih pa se ponovno vrne k slikarskemu mediju, v katerem izraža svoje poglede na svet in življenje v smislu aktivne angažiranosti, ki se izpoveduje v fantastiki in simbolih.

Kot že omenjeno, segajo začetki Miheličeve grafike v leto 1933. Na sedanji razstavi v Celovcu je pred-

Kratko bi lahko Miheličevo delo označili kot osebno obarvano nadrealistično in poetično-fantastično umetnost, ki ima v svojem času, okoli in doživetjih trdno zasidrane korenine in izhodišča. Globoko doživeta resničnost življenja, človeška osamljenost, podzavestna in zavestna groza, vprašanja življenja in smrti, borba med rastjo in umiranjem, fantazijsko zasnovani prehodi in metamorfoze — to so glavna gibalna umetnosti Franceta Miheliča.

Sedanja razstava v galeriji „aula slovenica“ obsega skupno 40 grafičnih listov — linorezov, lesorezov, litografij in visokih jedkanic — ki predstavljajo Franceta Miheliča kot velikega mojstra grafike, to je prav liste zvrsti likovne ustvarjalnosti, s katero je slovenska umetnost v zadnjih desetletjih posebno zaslovela po vsem svetu. Razstava bo odprta do vključno petka 16. julija, in sicer od ponedeljka do petka med 13. in 17. uro. To je brez dvoma izredna prilžnost spoznati dela enega največjih sodobnih slovenskih likovnih umetnikov.

Zanimivi in koristni prispevki za spoznavanje in razumevanje koroške „stvarnosti“

Med publikacijami, ki naj bi prispevale k spoznavanju in razumevanju današnje koroške „stvarnosti“, brez dvoma zavzema važno mesto posebna številka mladja, ki je pravkar izšla nekako za prvo obletnico znane in v določenih krogih močno osporavane televizijske oddaje „Fremde in der Heimat“ (Tuji v domovini). Na več kot sto straneh je v besedi in sliki zbrano mnogo zanimivega gradiva, ki bo bralcu pomagalo, da bo lažje prodrl v bistvo tako imenovanega koroškega vprašanja, da bo lažje razumel, kaj in zakaj se dogaja danes na Koroškem.

Poleg celotnega besedila omenjene televizijske oddaje je objavljena v celoti tudi diskusija, ki je sledila lanski oddaji in pri kateri so pod vodstvom intendanta Ernsta Willnerja sodelovali poleg avtorice filma „Tuji v domovini“ dr. Traut Brandstallerjeve še prof. Claus Gatterer od ORF, poslanci dr. Hans Kerstnig (SPÖ), Valentin Deutschmann (ÖVP) in dr. Otto Scrinzi (FPÖ) ter Filip Warasch kot zastopnik NSKS. Nato sledi izbor reakcij, ki jih je film izzval v tisku, še posebej pa v obliki osebnih dopisov in telefonskih klicev — pestra paleta stališč, izjav in predvsem groženj, ki bolj prepričljivo kot film sam dokazujejo naravnost porazno in za civiliziranega človeka skrajno sramotno miselnost, kot se izraža v Avstriji in posebej na Koroškem v odnosu do manjšinskega vprašanja. V dodatku je naniza-

nih nekaj „sadox“ te miselnosti: oskrunjeni partizanski spomeniki; za zaključek pa je v razpravi prof. Wilfrieda Daima prikazano psihološko ozadje tako imenovane „koroške stvarnosti“, medtem ko dr. Andreas Moritsch razpravlja o upravičenosti in neupravičenosti praznovanja letošnje „tisočletnice“ Koroške.

Besedno gradivo dopolnjujejo še številni slikovni dokumenti, kjer sega lok od (do danes neizpoljenih) obljub koroškim Slovincem iz plebiscitne dobe in teksta členu 7 državne pogodbe preko podiranja dvojezičnih napisov leta 1972 in drugih „manifestacij“ tajfelstürmerjev ter znanih protislovenskih akcij Heimattiensta (objavljen je tudi faksimile zloglasne genocidne grožnje glasila KHD ob petdesetletnici plebiscita) vse tja do tako imenovanega Himmlerjevega odloka iz leta 1943 o proglasitvi jezikovno mešanega območja Koroške za nemško naseljitveno področje — dokument, iz katerega izhaja, da so celo nacisti točno poznali in priznali ozemlje naše naselitve, medtem ko današnja demokratična Avstrija hoče šele „ugotavljati“, če in keje koroški Slovenci živimo.

Tako je posebna številka mladja dragocen vir podatkov in dokumentov o vprašanju koroških Slovencev in o vzrokih, da je to vprašanje še vedno problem.

AULA SLOVENICA

CELOVEC, PAULITSCHGASSE 5—7

vabi na

RAZSTAVO GRAFIK

slovenskega akademskega slikarja

Franceta Miheliča

ki je od 28. 6. do 16. 7. 1976 odprta od ponedeljka do petka od 13. do 17. ure.

Prisrčno vabljeni!

„Skupna Koroška“

Nemško-slovenski koordinacijski odbor krške školije je objavil spet nov zvezek svoje dokumentacije „Das gemeinsame Kärnten — Skupna Koroška“. Čeprav je to že šesta publikacija v tem okviru, bi vendar težko našli v njej kakšen vidnejši dokaz oziroma uspeh vsega tistega prizadevanja, ki naj bi mu služila že po svojem naslovu in zlasti po svoji zasnovi: „skupna Koroška“ — v kolikor je o njej sploh govora — še vedno vse preveč kaže svoja dva obraza. In to ne le v praksi, kakor se je pokazalo na nedavnem zasedanju škofijskega sveta; tudi marsikatera verbalna izpoved je naravnana mnogo bolj na dvotirno kot pa na sporazumno iskanje skupne poti do skupnega cilja — mirnega in resnično enakopravnega sožitja obeh narodov na Koroškem.

K O R O Š K I „ P R A S T R A H “ — E N K R A T Z D R U G E S T R A N I

4 TONE FERENC:

Spomenice o nemških ozemeljskih zahtevah v Sloveniji leta 1940

Ne glede na nadaljnji razvoj delov ostale Jugoslavije je za pokrajini Štajersko in Koroško poprava današnje štajerske južne meje življenjska potreba.

Smiselni prostorski zaključek bi lahko tudi v Štajerski našli samo v nadaljevanju brennerske in karavanske meje Tirolske in Koroške.

Za novi potek južne meje Štajerske so tri možnosti:

a) **Stara štajerska deželna meja na Savi in Sotli.**

Ta potek meje bi ustrezal zgodovinski in kulturni enotnosti Štajerske.

b) **Nadaljevanje Karavank čez Kamniške Alpe in grebene gora severno od Save (laška črta).**

To je črta: Ojstrica v Kamniških Alpah — stara štajerska deželna meja — Velika planina — Huda jama — južno od Laškega — Sv. Lenart — Voluš — Rudnica in v zahodnovzhodni smeri na staro štajersko deželno mejo. Ta meja bi pustila slovensko-hrvaškemu področju južno od nje ležeči prostor z železniško zvezo Ljubljana — Zagreb, železniškim križiščem Zidani most in tudi premogovniško območje Trbovlje in Hrastnik.

c) **Nadaljevanje Karavank in vitanjske črte.**

To je črta: bivša koroška deželna meja — južno od Uršlje gore in Hude luknje — čez Kozjak in Stenico — Boč — Donačko goro in v

zahodnovzhodni smeri na staro štajersko deželno mejo. S to mejo bi ponovno priključili k rajhu vse Podravje z glavnima mestoma Mariborom in Ptujem, medtem ko bi Savinjska krajina skupaj s predkrajem Celjem ostala zunaj meje. Vitanjska črta je najsevernejša črta, ki jo lahko imamo za nadaljevanje Karavank.¹⁴

Državni namestnik in gaulerter NSDAP za Štajersko dr. Siegfried Uiberreither je to spomenico ali kot je napisal „zahtevano kartografsko gradivo s kratkim spremnim besedilom“ 11. julija 1940 poslal naravnost zunanjemu ministru Ribbentropu. Iz spremnega dopisa je razvidno, da je to storil na njegovo željo. Uiberreither je hkrati s hvaležnostjo vzela na znanje, da ga je Ribbentrop v prihodnjih dneh pripravljeno sprejeti v Berlinu.¹⁵

Drugi dan, tj. 12. julija 1940, je dr. Carstanjen poslal spomenico profesorju dr. Franzu Wehofsichu pri državnem komisarju za zasedena območja Nizozemske dr. Arthurju Seyss-Inquartu v Haag. V spremnem dopisu je navedel, da jo pošilja na poziv urada ministra dr. Seyss-Inquarta. O spomenici je povedal še tole:

„Spomenico sestavlja besedilo k 6 skicam. Te pa od večerajšnjega poziva do tega časa še rišejo. Zal pa jih ni bilo mogoče končati do odhoda današnjega letala. Končali jih bomo danes v popoldanskih urah in jih takoj poslali s sledečo pošto. Spomenica in skice tvorijo

enotno celoto. Spomenico in spodaj navedeno gradivo pošiljam v naprej, ker je urad ministrstva večeraj to izrecno želel.“¹⁶

Poleg spomenice je dr. Carstanjen poslal dr. Wehofsichu tudi „kratko poročilo o vedenju Slovencev od začetka akcije v Norveški do zloma Francije“ in „nekatera posebno značilna poročila Südostdeutsches Instituta o ukrepih Slovencev od začetka vojne jeseni 1939“ ter o tem dejal:

„Pod 2. in 3. navedeno gradivo jasno dokazuje, da Slovenci izrabljajo nemške izjave o državnih mejah kot neomejeno pooblastilo, da bi lahko nadaljevali rovarjenje proti rajhu in zlorabljali volksdeutscherje. Oni imajo samo po sebi umeven pogoj za ohranitev ozemeljskega statusa quo, ki v nobenem primeru ne izpolnjuje varstva prijateljske nevtralnosti do rajha. Belgrad ali ni mogel — zaradi nenehne vpliva slovenskih klerikalcev — ali ni hotel nastopiti proti protinemškemu hujskanju v Sloveniji.“¹⁷

Dr. Carstanjen je spomenici priložil tudi sestavek H. Volkmarja (kar je psevdonim za dr. Huga Suettea) „Untersteier die deutsche Südostmark“, svojo knjigo „Volkstum und Sprache in der Untersteiermark“ in rokopis dr. Hermannia Iberlja „Des Reiches Südgrenze in der Steiermark“, za katerega je navedel, da je bil „izgotovljen za zaupno uporabo v uradih rajha“. Hkrati je opozoril, katera poglavja posebej obravnavajo najpomembnejša vprašanja slovenske Štajerske.¹⁸

Nekoliko pozneje so kot dodatek Carstanjenovi spomenici „Die Südgrenze der Steiermark“ verjetno tudi v Südostdeutsches Institutu v Gradcu sestavili „dopolnitvene pripombe k možnostim za smiselno razmejitev na jugu

Štajerske, zarisanim na zemljevidu 1:200.000“. Te pripombe tudi dopolnjujejo tisti del spomenice, ki razpravlja o treh možnostih za novo državno mejo na Štajerskem, saj celo ponavljajo nekatere stavke spomenice.

Glede prve možnosti, tj. nove razmejitve na Savi in Sotli, pravi, da bi jo lahko upoštevali kot zaključek Štajerske, če

„a) bi spet postala del rajha Kranjska preko Save ali vsaj deli nekdanje vojvodine (Kranjske — op. T. F.), ali če bi te imeli vsaj kot ožjo interesno območje Nemčije, ali

b) bi bila Sava tudi dalje jugovzhodno v Hrvaški interesno območje rajha, ali

c) ne bi bilo pomislekov, da bi prišla pod Nemčijo z mejo na Savi tudi spojka črte Ljubljana — Zagreb.“

Glede druge možnosti, tj. nadaljevanje meje od Karavank čez Kamniške planine in gorske grebene severno od Save (t. i. laška črta), pravi:

(Dalje v prihodnji številki)

14 PAAA Bonn, Pol. XII, Bd. 7, Italien, Carstanjenova spomenica „Die Südgrenze der Steiermark“ iz Julija 1940.

15 PAAA Bonn, Pol. XII, Bd. 7, Italien, Uiberreitherjev dopis 11. 7. 1940 in priložena spomenica „Die Südgrenze der Steiermark“.

15a Franz Wehofsich, doma iz Gradca, je bil Siegerjev in Haushoferjev študent, od leta 1933 vpisan v NSDAP, leta 1934 so mu odvzeli avstrijsko državljanstvo v zveznem vodstvu Volksbunda für das Deutschland im Ausland je bil referent za avstrijska vprašanja, sodelavec v Büro v Kurell in nato v vodstvu Volksdeutsche Mittelstelle referent za jugovzhodno Evropo. Glej v: H. A. Jacobsen: Nationalsozialistische Außenpolitik 1933—1938. Frankfurt am Main — Berlin 1968, str. 228, 232 in sl., 238, 245, 702.

16 Bundesarchiv in Koblenz (navajam: BA Koblenz), Seyss-Inquart/23, Carstanjenov dopis 12. julija 1940 in spomenica „Die Südgrenze der Steiermark“.

17 Prav tam.

18 Prav tam.

Ženski oktet SPD „Obir“ sodeloval na srečanju oktetov v Šentjerneju

V Šentjerneju na Dolenjskem že nekaj let organizirajo srečanje oktetov iz vse Slovenije. Prireditelj — novomeška Kulturna skupnost in krajevni odbor v Šentjerneju sta se letos obrnila na Slovensko prosvetno zvezo, da na srečanje pošlje oktet s Koroške. SPZ se je takoj obrnila na ženski oktet SPD „Obir“ na Obirskem in njegov vodja Valentina Polanšek je takoj dal pristanek, da s svojim vokalnimi ansamblom sodeluje na tem že tradicionalnem srečanju oktetov.

Srečanje oktetov je bilo pretekli petek in soboto. V tem času so vsi večji kraji Dolenjske bili v znamenju slovenske pesmi, saj je v te kraje pripotovalo osemindeset oktetov iz vseh predelov Slovenije in tudi zamejstva. To je vsekakor eden izmed največjih glasbenih dogodkov Dolenjske v letu, saj dva dni doni slovenska pesem iz grl izbranih pevcev. V petek so okteti nastopili v štirih krajih Dolenjske. Naše pevke z Obirskega so poleg štirih drugih oktetov nastopile v kulturni dvorani v Novem Mestu s štirimi pesmimi, razumljivo koroškimi narodnimi, med njimi pa tudi skladbo Valentina Polanška „Dečva z Obirja“.

Že večkrat smo ponovili, da so taka srečanja predvsem namenjena medsebojnemu slikom pevcev, da se поблиže spoznajo in navežejo prijateljske stike. Taka srečanja v zasedbi oktetov imajo temvečji uspeh, ker gre za male skupine pevcev in so povezave zato lažje

in bolj učinkovite. Zato je razumljivo, da so naše pevke izpod Obirja kmalu našle stik z drugimi ansambli po eni strani že zategadelj, ker so bile eden izmed dveh ženskih oktetov v družbi ostalih šestindesetih moških po drugi strani pa razumljivo predvsem zaradi zanimivega interpretiranja njihovih pesmi, kar je delo pesnika in skladatelja Valentina Polanška.

V soboto so vsi okteti udeleženci srečanja bili na izletu na bazi 20, kjer je bila znana partizanska bolnica. Tam so jih pogostili s partizanskim golažem, zbrali pa so se tudi za skupno pevsko vajo, saj so za zaključek nastopili v združeni sestavi. V popoldanskih urah pa je ves Šentjernej bil prazničen, pripravljen na zaključni koncert oktetov, ki so se v povorki napotili na kraj prireditve. To je bilo enkratno doživetje, osemindeset oktetov je zapored nastopilo z eno pesmijo, kar je privabilo množico ljubiteljev slovenske pesmi. Prav tu

pa je treba posebej naglasiti, da so se naše deklice izpod Obirja s pesmijo Valentina Polanška „Dečva z Obirja“ dobro postavile in pri občinstvu našle navdušen sprejem. Pa tudi strokovnjaki so z ženskim oktetom SPD „Obir“ bili zadovoljni. Številna vabila, ki so jih obirčanke ob tej priložnosti sprejele, je potrdilo, da lepo in prikupno pojejo.

Kot že omenjeno je za zaključek bil skupni nastop pod vodstvom Cirila Krpača, vodje koroškega akademskega okteta. Zapeli so pesmi „Oj Triglav moj dom“ in „Bratje le k soncu svobodni.“ Po zaključnem koncertu je bilo še družabno srečanje. Naj bo zaključno še zapisano, da je sobotni slovesnosti prisostvoval tudi tajnik SPZ Andrej Kokot.

SAK protestiral

Člani Slovenskega atletskega kluba (SAK), zbrani na svojem rednem običnem zboru dne 26. 6. 1976 v Globasnici, odločno zavzamejo sklep treh v parlamentu zastopanih strank o izvedbi ugotavljanja manjšine.

Protestiramo tudi proti zadnjim preiskovalnim, zasliševalnim in ustrahovalnim akcijam avstrijske policije in žandarmerije.

Slovenski atletski klub iz svoje večletne športne prakse dobro ve, na kakšne težave naleti tisti na Koroškem, ki se javno priznava k slovenski narodnostni skupnosti.

Člani SAK, zbrani v Globasnici, ob tej prilici poudarjamo, da v celoti podpiramo prizadevanja osrednjih slovenskih organizacij in se pridružujemo stališču demokratičnih sil v Avstriji, da se mora rešitev manjšinskih vprašanj iskati v stvarnih in konkretnih pogajanjih med avstrijsko vlado in predstavniki slovenske narodnostne skupnosti na Koroškem.

Protestno pismo je bilo poslano policijski direkciji v Celovcu, deželnemu glavarju Wagnerju, notranjemu ministru Röschu in zveznemu kanclerju Kreiskemu.

Geografi iz Bosne in Hercegovine na Koroškem

Ta teden je geografsko društvo iz Bosne in Hercegovine priredilo strokovni izlet po dvojezičnem delu Koroške. V geografskem društvu so združeni profesorji in asistenti geografije srednjih in visokih šol.

Ob tej prilici so se srečali pri vojvodskem prestolu na Gosposvetskem polju s tovarišem Teodorjem Domejem, sodelavcem slovenskega znanstvenega inštituta, ki jim je govoril o zgodnji dobi slovenske zgodovine ter jim tolmačil stališče koroških Slovencev do praznovanja 1000-letnice Koroške.

Zvečer so goste iz Bosne in Hercegovine v hotelu Rutar v Dobri vasi sprejeli: tajnik Zveze slovenskih organizacij na Koroškem dipl. inž. Feliks Wieser, predsednik Slovenskega prosvetnega društva v Pliberku učitelj Joško Hudl, član izvršnega odbora ZSO na Koroškem Milan Wutte in nameščeneec Slovenske prosvetne zveze Mirko Perč.

Tajnik ZSO jih je informiral o trenutni narodnostno-politični situaciji in jim orisal politične, gospodarske in kulturne momente, s katerimi se moramo koroški Slovenci vsak dan srečavati.

Referatu tovariša Wieserja je sledila diskusija, v teku katere so predstavniki koroških Slovencev odgovarjali na stavljena vprašanja. Diskusija se je razvila v izredno zanimivo razpravljanje o problemih koroških Slovencev, o problemih manjšin nasploh, o problematiki obmejnih regij, odnosih med Avstrijo in Jugoslavijo, neizpolnjevanju mednarodnih

pogodb, o helsinških sklepih in drugo.

Tovariši iz Bosne in Hercegovine so predhodno obiskali tudi Slovence v Italiji. Videti je bilo, da budno spremljajo boj koroških Slovencev za narodnostne in socialne pravice.

Kot dober poznavalec naših razmer, je goste spremljal univ. prof. dr. Vladimir Klemenčič, ki jim je sproti razlagal geografske pomembnosti Koroške. Vodja geografov iz Bosne in Hercegovine je bil tov. Bjelovitič, ki je predstavnikom koroških Slovencev obljubil, da bodo geografi iz Bosne in Hercegovine spremljali našo borbo in o njej informirali slušatelje srednjih, višjih in visokih šol v Bosni in Hercegovini.

Slovensko prosvetno društvo „Zarja v Železni Kapli vabi na tradicionalno

„POLETNO NOČ“

ki bo v soboto 10. julija 1976 s pričetkom ob 20. uri pri Brunerju v Železni Kapli.

Za kulturni spored bosta poskrbela društveni zbor in folklora. Za ples bo igral ansambel „The Spider’s“

Na voljo bodo specialitete na žaru.

K številni udeležbi vabi

društveni odbor

Prva koroška Slovenka doktorica „sub auspiciis“

Prejšnjo sredo, dne 23. junija 1976, je bila v slavnostni dvorani univerze v Salzburgu velika akademska proslava, kakeršne prave profesorjski kolegij univerze ob redkih prilikah s posebnim zakonom predpisane svečane promocije „sub auspiciis praesidentis rei publicae“. Tokrat je veljala trem kandidatom, med katerimi je bila naša rojakinja profesorica zgodovine Dana ZWITTER-TEHOVNİK iz Celovca.

Na svečanosti, ki so se je udeležili številni častni gostje, je mladim doktorjem zvezni predsednik dr. Rudolf Kirchschräger osebno

izročil častne prstane, ki jih v smislu zakona podeljuje kot priznanje za vseskozi izredne znanstvene dosežke v doktorski disertaciji in pri vseh izpitihi. Ob tej priložnosti je zvezni predsednik dr. Kirchschräger posebno naglasil veliki uspeh dr. Dane Zwitter-Tehovnik, ki je kot pripadnica slovenske narodne skupnosti dosegla to najvišje akademsko priznanje. Čestital ji je, da je večje težave dvojezičnosti tako uspešno spremenila v veliko prednost, ki jo predstavlja znanje dveh jezikov in s tem dokazala pravilno samozavest pripadnika narodnostne skupine.

Cestitkam naši mladi profesorici Dani, ki je dosegla „zlato“ v znanosti, se prisrčno pridružujemo vsi njeni prijatelji in Slovenski vestnik!

Št. Janž v Rožu

Po dolgi trpljenja polni boleznii nas je zapustil naš Lipan. Da tudi drugi, ki ga niso poznali, vedo kdo je to bil, ga bliže predstavimo. Bil je to Filip Hafner, upokojen ceslar in živa rožanska kronika. Bil je že v 84. letu, a ga je do zadnjega odlikoval izreden spomin. Poznal je domala vse ljudi med št. Jakobom in Šmarjeto v Rožu, vedel za vse sorodstvene zveze med njimi, vedel za vse letnice rojstva, poroke in smrti. Rad se je poveselil in rad je pel, znal je nešteto starih pesmi na pamet, zbiralci narodnega blaga so od vseh strani prihajali k njemu. Zapel jim je marsikako staro pesem, da so potem zapisali za njo note, pa tudi marsikako staro zgodbo so zapisali, da ni šla v pozabo. Mnogo je čital in se vse življenje izobraževal, njegovo splošno znanje je bilo zavidanja vredno, kljub temu, da je končal ljudsko šolo v „Eselsbank“, kot se je sam izrazil, je bil pač žrtev tedanje utrakvistične šole.

Kot mlad fant je začel delati v tovarni Kranjske industrijske družbe na Bistrici v Rožu. Še nedavno tega je pripovedoval, kako so se ga branili sprejeti v službo, ker je stanoval tedaj v zelo slovensko zavodni vasi, ko pa je njegov oče povedal, da je doma na Žihpoljah, so ga vendarle sprejeli. Mnogokrat je pripovedoval kako je pretežno nemško uradništvo v tovarni zapostavljalo zavedne Slovence, za boljše delo so bili slabše plačani kot oni, ki so zatajili svoj narod. Ko so v letih krize zaprili tovarno je bil dolgo časa brezposeln, moral je skrbeti za svoja stara starša, kar je bilo v tedanji krizi izredno težko breme. A njegova vesela narava je vse težkoc premagala, ženil se je bolj pozno in ko so ga vprašali zakaj se ženi je navihano dejal: Veste, letos je krompir tako travnat in nobenega ni, da bi ga okopal, pa sem se moral ženiti. Med dru-

go svetovno vojno je delal na žagi v Podgori, pozneje je dobil delo pri cestni upravi, kjer je dočakal zasluženo upokojitev. Naš Lipan je bil mož poštenjak, ki je vse tegobe življenja prenašal s potrpljenjem in humorjem, vsak ki ga je poznal, ga je imel rad. To je pokazal tudi njegov pogreb v terek dne 29. junija. Nepregledna množica pogrebcev se je vila od njegovega doma do farne cerkve. Pogrebne obrede je opravil domači župnik ob asistenci štirih duhovnikov, med njimi je bil tudi kanonik dr. Hornböck.

Lipan je bil 40 let cerkveni ključar, mešani cerkveni pevski zbor mu je na domu zapel njegovo pesem „Kdo je pličice pet učil“, moški zbor se je pa na pokopališču z ganljivo žalostinko „Vigred se povrne“ poslovil od njega.

Naj mu bo rodna zemlja, ki jo je tako ljubil, lahka, družini in sorodnikom pa naše iskreno sožalje.

Zveza koroških partizanov priredi za področje pliberške okolice v nedeljo, dne 11. julija 1976 enodnevni

IZLET

v Slovenijo. Obiskali bomo Begunje, Sv. Urha in partizansko bolnišnico Franjo. Stroški za vožnjo in kosilo znašajo 190 šil.

Odhod avtobusa v nedeljo 11. julija ob 5. uri zjutraj iz pred Posojilnice v Pliberku.

Odločen protest

Na sestanku slovenskih odbornikov in zaupnikov v ponedeljek 21. junija 1976 v narodnem domu v Št. Jakobu so soglasno sprejeli resolucijo naslovljeno na koroškega deželnega glavarja Wagnerja, zveznega kanclerja Kreiskega in domačega župana Grešla, v kateri protestirajo proti nameravani prireditvi blagoslovitve bramborskega prapora 1. avgusta v Št. Jakobu v Rožu.

Svoj odločni protest so utemeljili s tem, da je to v zadnjem času, po Kotmari vasi, že druga prireditve, ki je izrecno naperjena proti slovenski narodni skupnosti na Koroškem in proti demokratičnim silam, ki so za mirno sožitje v deželi. Teden dni pozneje nameravajo podobno prireditve izvesti tudi v Skocijanu. Očividno je namen teh prireditev ustvariti na Koroškem primerno vzdušje za nameravano štetje posebnih vrst.

Podpisani občinski odborniki — Miha Antič, Florjan Koschat in Anton Gabriel — so v protestni resoluciji ostro nastopili proti tej protislovenski in kot je za pričakovati tudi proti svobodni in demokratični Avstriji naperjeni prireditvi. Deželnega glavarja so prosili, da bi podvel vse korake, da bi se to prireditve — ki je v ostrem nasprotju s členom 7 državne pogodbe, ki pravi, da je treba delovanje organizacij, ki stremijo za tem, da se slovenskemu oziroma hrvaškemu prebivalstvu kralijo njihove pravice kot manjšina, prepovedati — preprečilo.

Društvo slovenskih pisateljev vabi na

II. PISATELJSKI SEMINAR

v nedeljo 11. julija 1976 od 8. do 17. ure v mali sejni sobi (I. nadstropje) Delavske zbornice v Celovcu.

Vabljeni so literarni ustvarjalci, pesniki, prozaisti, esejisti in kritiki, mladi in stari, začetniki in starejši, ki bi se radi še učili. Kakor lani bo na voljo tudi letos s svojim strokovnim znanjem univ. prof. dr. Boris Paternu še s kakim literarnim zgodovinarjem.

Interesenti naj (po možnosti) prinesejo s seboj kak primerk svojega besednega ustvarjanja za idejno in stilno analizo.

Občni zbor Slovenskega planinskega društva na Bleščeči

V nedeljo 27. junija je imelo Slovensko planinsko društvo Celovec na Bleščeči planini, kjer stoji planinska postojanka „Koča nad Arihovo pečjo“ svoj redni občni zbor. Poleg številnih članov društva in zastopnika zamejskega Slovenskega planinskega društva Trst tovariša Mangona, so se občnega zbora udeležili tudi visoki predstavniki Slovenije — predsednik Planinske zveze Slovenije dr. Miha Potočnik, član predsedstva socialistične republike Slovenije Tone Bole in predsednik izvršnega odbora PZS Tone Bučer.

Občni zbor je otvoril starosta slovenskih planincev na Koroškem podpredsednik Jožef Miklavčič zunanaj pred kočjo — v kočji je bilo

nica Rezika Iskra podala izčrpno delovno poročilo, iz katerega je bilo razvidno, da je bilo društvo zelo aktivno. Po razrešnici staremu odboru so bile volitve. Soglasno je bil potrjen stari odbor z manjšimi spremembami, ki so v tem, da so sedaj v odboru zastopani tudi mlajši ljudje. Za predsednika je bil ponovno izvoljen Lubo Urbajs, prav tako Jožef Miklavčič za podpredsednika in Rezika Iskra za tajnico. Namesto prejšnjega blagajnika, ki je oddal funkcijo, je bil izvoljen Jožef Einspieler iz Celovca.

Na občnem zboru je spregovoril tudi predsednik Planinske zveze Slovenije dr. Miha Potočnik, ki je med drugim dejal, da pozdravlja

slovenske planince na Koroškem v imenu 140 planinskih društev, v katerih je včlanjenih 90.000 planincev. K položaju na Koroškem je povedal, da to ni osamljen primer boja za svoje pravice na svetu. Pri tem je omenil med drugimi borbo španskih in portugalskih demokratov in izbojevano zmago Vietnamcev nad premočnimi imperialističnimi silami. Osvobodilna miselnost je vedno zmogala in prav zato koroški Slovenci ne smemo zgubiti vere v pravico, kajti z nami ni samo matična država Jugoslavija, marveč tudi pošteni avstrijski demokrati in ves svobodoljubni svet.

Po občnem zboru je bila prijetna domačnost ob zvokih harmonike, ki je trajala prav do večera. Lepo uspeli občni zbor, čudoviti sončni dan, ki je nudil lep pogled na slikovito Baško jezero in okoliške hribe ter prijetno razpoloženje planincev, so bili najlepša nagrada tega dneva, ki bo mnogim ostal v prijetnem spominu.

Št. Jakob v Rožu

Na zadnji seji občinskega odbora v Št. Jakobu v Rožu so razpravljali o občinskem obračunu za leto 1975. Le-ta je pokazal, da je občina dobro gospodarila. Proračun za leto 1975 v višini 19,1 milijona šilingov je bil izravnal.

Velik del izdatkov so porabili za vzdrževanje oziroma obnovo obeh

šol — v Podgorjavi in Št. Jakobu, nadalje so popravili nekaj kilometrov cest, povečali šentjakobski trg, končali vodovodno napeljavo na območju Št. Ožbolta in Rut, začeli pripravljati novo vodovodno napeljavo med Brdo in Lešami ter končali regulacijo potoka skozi Veliko vas. Kot lep uspeh je treba omeniti, da je občina prvič prekoračila število 100.000 nočitev. Tudi kmetijstvu so pomagali z nakupom raznih potrebnih kmetijskih strojev. To je bila pozitivna in razveseljiva bilanca te seje.

Za „1000-letnico Koroške“ je Koroška Landsmannschaft, ena organizacij, ki je vključena v KHD, zaprosila pri občini, da bi dobila finančno podporo za izdajo posebne številke svojega glasila „Kärntner Landsmannschaft“. To prošnjo so že predhodno obravnavali na seji predsedstva občine, vendar niso prišli do soglasnega sklepa, ker slovenski občinski odbornik Miha Antonič ni podprl te namere. Dejaj je, da je Koroška več sto let starejša kot 1000 let in da je glavni namen tega praznovanja zanikati slovenski prispevek v koroški zgodovini. Prav tako je tudi ovrgel argument, da bi občina imela z objavljenim inseratom v omejenem glasilu kakršnekoli koristi. O tem problemu so razpravljali tudi na zadnji seji. Kljub upravičenim pomislekom Antoniča, so se odborniki odločili, za finančno podporo omenjenega glasila. Pri glasovanju so se

LETOVANJE NAŠIH OTROK NA JADRANU

Tudi letos bo letovala skupina naših otrok na morju, in sicer v Savudriji od 10. do 31. avgusta 1976.

Starši, ki želijo poslati otroke na letovanje, naj vložijo pismo prošnje, iz katere mora biti razvidno: ime, poklic in naslov staršev, ime otroka in izjava, če je že bil na letovanju in kolikokrat. Tej prošnji je treba priložiti:

- zadnje šolsko spričevalo (1974/75),
- priporočilo krajevne prosvetne ali zadržne organizacije,
- osebno izkaznico s sliko in
- režijski prispevek za dokazano socialno potrebne otroke šil. 1.000.— (za ostale je treba plačati šil 1.400.—)

in vse skupaj poslati do najkasneje 10. julija 1976 na naslov: Počitniška kolonija, Gasometergasse 10, 9020 Klagenfurt-Celovec.

Voznjo do Ljubljane in nazaj plača vsak udeleženec sam.

Posebno opozarjamo, da posameznih dokumentov ne sprejemamo. Za prijavljenega velja šele otrok, za katerega so bili hkrati oddani vsi dokumenti. Po 10. juliju ne sprejemamo več prijav.

Za vsakega otroka je treba poleg navedenih dokumentov oddati tudi zdravniško spričevalo, ki pa ne sme biti izstavljeno prej kot 8 dni pred odhodom skupine na letovanje. Iz zdravniškega spričevala mora biti razvidno, da je za otroka letovanje na morju priporočljivo in če je otrok občutljiv za antibiotike (penicilin i. dr.). Šele ko prejmemo to spričevalo, velja otrok za dokončno prijavljenega.

Otroci uživajo na letovanju zdravniško zaščito, ki obsega:

- primerno sanitarno oskrbo pod vodstvom zdravnika,
- prvo pomoč in zdravstveno nego za lažja obolenja,
- ob težjih primerih takojšnji prevoz v najbližnji zdravstveni zavod.

Otroci pri počitniškem zavodu niso zdravstveno niti nezgodno zavarovani. Zato si morajo starši pri svoji pristojni zavarovalnici oskrbeti poverilni nalog za Jugoslavijo (Betreuungsaufrag für Jugoslawien), ki naj bo izstavljen za čas bivanja v Jugoslaviji.

Za osebno izkaznico otroka velja izkaznica (Personalausweis), ki jo izstavi okrajno glavarstvo, ali pa potni list.

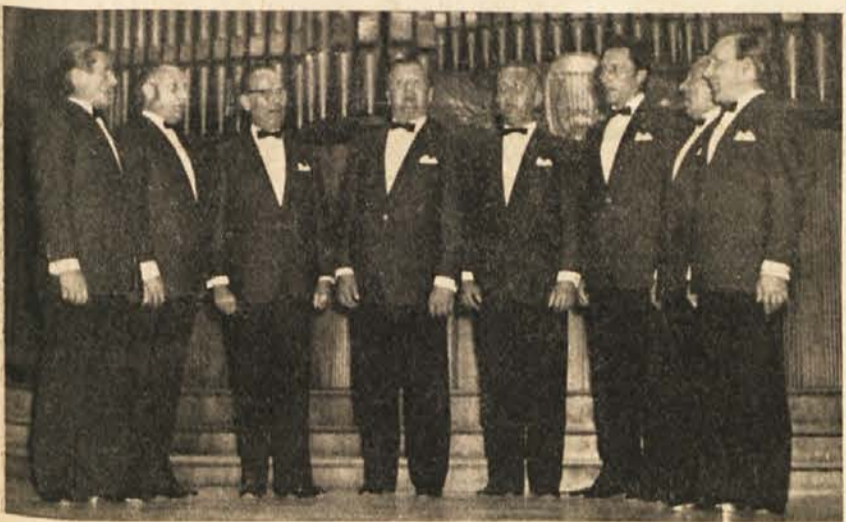
Za letovanje pridejo v poštev le otroci v starosti od 9 do 14 let, pri čemer imajo prednost otroci, ki še niso bili na morju. Otroci, ki so bili že tri in večkrat na letovanju bodo upoštevani samo v primeru, da bo še kakšno mesto prosto. Starši, katerih otroci bodo sprejeti na letovanje, bodo po končanem prijavnem roku in po predložitvi zdravniškega spričevala dobili pisemno obvestilo in potrebna navodila.

Opozarjamo, da bodo otroci sprejeti po vrstnem redu prijavi in po zdravstveni ter socialni potrebi.

vzdržali glasovanja 3 odborniki slovenske frakcije in mandatar KPA. Izdaja panoramske karte za turiste je bila druga točka, kjer trije slovenski odborniki in zastopnik KPA niso soglašali, to pa zato, ker odgovorni dejavniki niso upoštevali avtohtonih slovenskih krajevnih imen — predvsem gorskih imen.

Krivdo za takšne in podobne protislovenske aktivnosti imajo predvsem oblasti, ki kar naprej popuščajo neonacističnim in nacionalističnim silam v deželi. Koroški Slovenci in avstrijska demokratična javnost z upravičeno zaskrbljenostjo gledamo v prihodnost, kam bo ta za vse nevarni razvoj še privedel.

25-letnica Slovenskega okteta

Svetovno znani „Slovenski okteti“ praznuje letos, kakor smo v našem listu že poročali, svojo 25-letnico. Danes, petek 2. julija, prireja v Križankah v Ljubljani svoj jubilejni koncert. Slovenski okteti je velik prijatelj koroških Slovencev, zato mu ob njegovem jubileju iskreno čestitamo in želimo obilo nadaljnjih uspehov.

IVAN CANKAR

15

Martin Kačur

Življenjepis idealista

Po maši mu je pomignil župnik z glavo ter je stopal hitro pred njim v farovž.

„On mi pač ne bo ničesar očital... on, ki je učil nekoč prepevati!“ je mislil Kačur spotoma. Ko je videl pred sabo tega težkega, neokretnega, kmetskega človeka v ogoljeni suknji in se je spomnil, kako ga je videl nekoč, ko je predaval gnoj, golorok, v visoko zavahanih hlačah in noge zavite v žakljevine, se mu je zdelo bolj smešno kot poniževalno, da stopa za njim kakor ministrant in da bo slišal morda iz njegovih ust modre, visokostne in karajoče besede.

„No, saj mi je pridigal celo župan... ta kanalja!“ se je nasmehnil.

Župnik je slekel suknjo in se je okrenil h Kačurju.

„Veste kaj, učitelj, tega pa nočem!“

Kačur ga je pogledal z vprašujočimi, začudenimi očmi.

„Nočem tega!“ je govoril župnik glasneje. „Dokler bom jaz živ — ne! Potem počnite, kar vas je volja! Saj ste oženjeni, saj imate otroka, ali ne? Kaj še nimate zadosti?“

Stoje je srebral kavo, ki jo je bila postavila na mizo debela dekla in je gledal iznad roke z osornim, srditim pogledom na Kačurja.

„Da se pomeniva dodobrega! — Kakšen vrag pa vas je silil, da ste se začeli riti med ljudmi, ki ne sodite mednje? Pustite jih na miru. Ti ljudje so moji, zastopite dobro, Blatni dol je moj!...“

„Ne maram vam ga jemati —“

„Tiho! Potrpajte!“

Župnik se je bil razgrel, oči so se mu svetile izpod sivih

obrvi, žile so se mu bile nabrekle na čelu. Pil je kavo in se je obrnil v stran.

Ko se je okrenil h Kačurju, je bil njegov obraz mirnejši in govoril je tiše.

„Sedite! Laže se bova pomenila! — Rekel sem, da je Blatni dol moj; pa to je samo pol resnice: tudi jaz sem njegov! — Pokmetil sem se, poživilin napol, zato da bi živel tako, kakor je mogoče živeti v tem zraku, med temi ljudmi. Zgodilo se je polagoma; napol sem stopil mednje prisiljen, napol radovoljen, ampak stopil sem tako korenito, da bi ne mogel več nazaj. Nikoli več! In da bi se bil takrat upiral — kaj bi koristilo? Ne stal bi na polju, temveč trohnel bi v zemlji že zdavnaj in ne bilo bi po meni lepega spomina, kakor bo, kadar umrjem nekoč! — Taka je zdaj stvar! Oni v meni, jaz v njih! Jaz njim mašo, oni meni bero! Ozmerjam jih, kakor me je volja, samo da jim pustim šege in zabitost! Enak sem jim po življenju in nehanju; kakor oni vsi se ne brigam za svet in ga ne maram, pri starem ostanem in kar je tuje, sovražim: zato me imajo radi in bodo jokali po meni! — Pa ste prišli vi, človek mlad in tuj, in že zaradi tega nikomur prijeten; in zdaj ste se začeli celo mešati med ljudi, učiti jih, Bog vedi kaj, naročavati časopise, ki je v njih pisano, Bog vedi kaj... in šuntati bajtarje proti gruntarjem in gostače proti kmetom — nič, molčite! — ampak jaz tega ne maram, ne maram!“ ...

Razburil se je, da so se mu tresle roke.

„Pomislite dobro, kaj počenjate! Živel sem v miru, dolgih dvajset let! Vi ste začeli brozgati po tej mirni vodi — kam bodo zanesli valovi vas, kam mene? Vi ste mladi — ej, v svet! Ampak kaj bo z mano, starcem? Da se mi izpremeni pred očesom Blatni dol, kar čez noč — kaj bi v tej tuji deželi? Ne imel bi doma več! — Premislite dobro in nikar ne bodite prepričani, da sem blag človek! Zbogom!“ —

„Ni blag človek!“ je pomislil Kačur, ko se je spomnil na zadnji pogled župnikov.

Hotil je po izbi s povešeno glavo, roke prekrizane na prsih.

Kako narediš velike šolske počitnice

Če takole natanko premisliš, moraš priznati, da se godijo na svetu nenavadne reči. Kakšna skrivnost je na primer stenski koledar. Na listku piše, postavim, SREDA — že je zunaj sredo! Ali pa: PONEDELJEK — in zunaj je zagotovo ponedeljek. Če piše SOBOTA, je res sobota, in če piše ČETRTEK, je zunaj kot pribito res četrtek. Vse se do pičice ujema.

Luka Kimel iz 2. a je že veliko razmišljal o tej skrivnosti. In naenkrat ga je preblislila imenitna misel.

V glavnem odmoru so postavili v gručah po dvorišču in se pogovarjali o vsem mogočem. Luka Kimel je na svetu najrajši imel pogovore s stavami. Bil je pripravljen staviti, da je njegov oče močnejši od šolskega upravitelja Valuge, ali pa, da bi bil njegov brat — morda celo kapitan. Nekeč je stavil, da je v lanskem poletju gnezdil na njihovi hiši zlat vrabec. Vsi sošolci so enoglasno stavili, da to ni res. Toda nihče ni stave niti dobil niti je ni izgubil, zakaj kaj lahko je staviti za nekaj, kar se je zgodilo v lanskem letu. In danes je bil spet tak stavni dan.

„Stavim svojo indijansko perjanico, da lahko že jutri naredim velike poletne počitnice, če hočem!“ je rekel Luka Kimel.

„Ha ha ha ha!“ Vsi so stavili, da tega ne more narediti. Če pa res zmore kaj takega, je to dosti več vredno kot nakit indijanskega

poglarvarja. Sprva so ga zaradi tolikšne predrznosti hoteli kar prebunkati. Ne gre namreč bi ga seveda imel — prav gotovo mornar, reč, da bi se človek norčeval iz tako resnih stvari. Potlej pa so to misel opustili... kaj več, morda pa mali Luki res pozna kakšno zvijačo!

Odmora je bilo konec. Naslednjo uro je imel Luki sila čuden izraz na obrazu. Kot da bi v junaškem boju koga premagal ali pa kot da bo naslednji dan izvoljen za poglarvarja Apačev. Ko je bil pouk pri kraju, je strašansko počasi pospravljaj svoje knjige. To sicer ni bilo v njegovi navadi. Zmerom je bil prvi pri vratih, pri čemer je svinčnike zmašil kar v žep, polovico zvezkov pa pozabil na klopi. Danes pa je s čudnim izrazom na obrazu natančno in premišljeno zlagal svoje stvari v torbo in jih jemal spet ven. In tako se mu je slednjič le posrečilo, da je ostal sam v razredu.

„Zapri okna, preden greš!“ je rekel učitelj in tudi on zapustil učilnico.

Ko je v šoli zavladala tišina, se je Luka Kimel po prstih splazil k oknu, da bi videl, če kdo od zunaj ne opreza v razred. Potlej se je — še zmerom čisto potih, saj je šlo za skrivnost — odplazil h koledarju. K steni je pristavil stol, splezal nanj in lepo previdno trgjal list za listom s koledarja in si jih sprosti tlačil v žep... Potrgal je listje natanko do 9. julija, ko se pričnejo velike poletne počitnice. Potlej je zgrabil šolsko torbo in urno kot zajec zdirjal proti domu, držeč se varnega zavetja žive meje, zakaj kjer ni prič, tudi kazni ni.

„Jutri bo učitelj pogledal na koledar,“ si je rekel Luka sam pri sebi, „in bo dejal: Glej, glej! Kako hitro mine čas. Prav danes se pričnejo velike počitnice. Kar brž pospravite svoje šolske torbe in domov, dajmo!“

Toda zgodilo se je drugače. Učitelj je stopil v razred, krenil k steni in hotel odtrgati list s koledarja. Tedaj pa si je porinil očala na čelo in rekel: „Glej, glej!“

Do sem je šlo vse lepo po Lukijevem načrtu. Potlej pa je strašno zagrmelo. Učitelj je postal čisto rdeč od besa.

„Kdo je to napravil?“ je zavpil. „Da se mi nepridiprav takoj sam javi!“

Izvedli so pravcato kriminalistično preiskavo in kaj hitro je prišlo na dan, da je storilec Luka Kimel. Skoraj samo po sebi se razume, da je bil po šoli zaprt — in to vsak dan do 9. julija — in za kazen je moral še celih enainštiridesetkrat napisati naslednja dva stavka:

Kdo sme trgati liste s koledarja?

Samo učitelj in nihče drug na svetu!

To je bil za Lukija hujiši del kazni, zakaj pisanje je naporna in težavna stvar. Toda ker je začetek načrta potekel še kar v redu, Luka ni za vse večne čase vrgel puške v koruzo. Morda bo kdaj drugič vso stvar vendarle poskusil z nova. Saj koledar je tako presneto skrivnostna reč!

Drašek je zgradil v pesku najprej hišo. Rekel je: to je hiša, v kateri stanujemo. Mimo hiše je naredil cesto. Kam vodi cesta? Ja, v trgovino, si je rekel Drašek. Kako pa bomo prišli v vrtec? Drašek ni nič rekel, samo zavijugal je cesto na levo, potem pa jo je vlekel dolg kos naravnost, nenadoma pa je zavil na desno. Pičil je s kazalcem v pesek in rekel: Tu bo vrtec. Seveda vrta tisti trenutek še ni bilo. Drašek ga je nemudoma zgradil. Spomnil se je, da tudi trgovine še ni. Vrnil se je po svoji cesti najprej levo, potem naravnost in preden je prišel do doma, je zgradil še trgovino.

Zdaj so v pesku stale že ena, dve, tri hiše: Draškov blok, trgovina in vrtec. Draška je prijelo veselje, da bi zgradil celo naselje, veliko, veliko hiš in cest med njimi. Ampak celega naselja ni znal zgraditi. Preveč hiš ima. Zgradil pa je še gasilski dom z visokim stolpom, tovarno piva in nekaj stolpnic. Zdaj je bilo Draškovo naselje že veliko, le nobeno drevo še ni raslo v njem. Drašek je odhitel v bližnji gozd, natrgal je nekaj vejic in jih potaknil v pesek ob glavni cesti. Bil je zadovoljen. Poklical je mamico in tudi njej je bilo naselje všeč. Poklical je še sosedovega Bojana in tudi njemu je

Uganke

Na eni nožici stojijo v gozdu možici. Širok klobuk so si na glavo dali, čeprav so v sencih svoj dom izbrali.
(0900)

Balonček zlat nekje visi, več dni se včasih debeli, potem pa hujša nekaj dni, da sploh ga videti več ni.
(0011)

Nisem živo, a v sebi življenje imam; skusil krepko jedilo si moje že sam.
(0101)

Sem iskrica goreča, skoz temno noč posvetim, na suhem listju fleča nič ognja ne zanetim.
(Kresnica)

NEŽA MAURER

Mama — eesta

Mala žabica po cesti je skakljala, sebi na veselje v mlakah se igrala.

Drvela so kolesa in noge so bitele — malo žabico lahko bi zadele...

Kdo za njo bi zvedel, za rjavo v rjavi mlaki? Kolesa bi drvela, hiteli bi koraki...

Kraj ceste v jarek plitev je žabica skočila. Srečna mama — cesta si je oddahnila.

tja in ustanavljam? Ne! Ali me je kdo klical? Nobeden ne! — Ali je torej treba hoditi? Ni treba!“

Sedel je za mizo in je skrnil obraz v dlani.

„O Bog! In v tem gnilem mesu je bila duša nekeč!“

Oči so ga skelele in so bile rdeče; solz niso rodile. Obraz mu je upadel, dolg je bil in suh, kakor jetičnega človeka.

„Pa bodi tako! Nimam pravice!... Moj sin bo drugačen...“

Komaj mu je šinila, kakor mimo oči, misel na sina, ki „bo drugačen“, je vztrepetal in obšel ga je silen sram.

Vstal je hitro, oblekel je suknjo in je stopil iz izbe.

„Kam?“ ga je prašala žena z zardelim obrazom in bleščecimi, upornimi očmi. Stal je pred njo, ni si upal dalje, smehljaj se je kakor otrok in ustnice so se mu tresle.

„Kaj ti tudi misliš... da ni potreba...?“

„Le doma ostani!“ je odgovorila z grobim, neprijaznim glasom, „Če pa že misliš — na, tam so duri! Pojdi! Ampak pojdem tudi jaz z otrokom — kamorkoli!“

Kačur se je vrnil v izbo.

„Zdaj je ura!“ je pomislil. „Zdaj se je odločilo! Natanko zdajle bi moral odpreti duri, stopiti mednje! Morda je Samotorec tudi tam, tisti, ki pravi župan, da je bil takrat na pomenku, ko sem jih vabil... In tudi tisti kmet, tisti slabo oblečeni, ki je bil tako vesel, da se bo bratu učil... na svoja stara leta... In tisti hlapec, ki ne mara nemškutarjev, in ki bi rad knjig od mene...“

Slekel si je počasi suknjo in je legel na posteljo.

„Zdaj je že ura odbila... zdaj čakajo... Gledajo: kaj da ga ni?... Ko je rekel, da pride...“

Vzdignil se je napol v postelji.

„Kaj ne bi lahko drugičkrat kdaj... pozneje?... Saj se lahko izgovorim, da nisem imel časa... da sem bil bolan! Da... bolan! Do smrti!“

Slišal je glasove pod oknom; kmetje so šli mimo. In nikoli še ni slišal tako natanko.

„Bal se je!“

„Drugičkrat naj nas ne ima za norca! Bi lahko izkupil!“

Kačur je skočil iz postelje in se je opotekel po izbi. Oblekel je suknjo in vzel klobuk.

„Kam?“ ga je pogledala žena.

„Pit!“

„Pit pa lahko greš!“

Hitel je po ulicah, ozrl se ni nikomur v obraz in je stopil k županu.

„Vina!“ je zaklical.

„Kaj? Tako dobre volje?“ se je začudil župan.

„Dobre! — Kje pa je tisti pajek? Kje pa je tajnik, tisti, ki ve, kdo je kovaču preklal glavo? — Na, pij!“

Kolebaje in pojoč se je vračal ponoči domov, odprl je duri na stežaj in se je zvrnil v izbo.

TRETJI DEL

I

Pod položnimi, valovitimi holmi, z grmičevjem in nizkim drevjem porastlimi in prepreženimi z dolgimi, golimi jasmami, so se razprostirali Lazi, velika vas, raztresena po dolini, po brdih in klancih. V zeleni dolini, ob vodi, so se stiskale na kup visoke, bele hiše; kolikor dalje so segale ulice in kolikor više so se vile, toliko bolj so se ogibale koče druga druge in toliko bolj so bile nizke in siromašne.

Okoren voz se je zibal počasi po veliki cesti; eno samo leno kljuse je bilo vpreženo in voznik, čemerer stavec, ga je neusmiljeno obdelaval z bičem. Jutro je bilo. Rumene jase na holmih so se svetile v soncu, zadnji ostanki megle so se topili pod nebom, svež vonj se je vzdigal iz pokošenih senožeti. V daljavi je zažvenketala kosa, bele rute so se svetile v polju, vzdignil se je srp in je vzplamtel v soncu. Čuden mir, svečan in blag, pod vsem velikim nebom.

Na vozu je sedela Kačurjeva družina med mnogoštevilnimi zavoji in škatlami. Ob očetu sta slonela Tone in Francka,

on desetleten, ona sedemletna; obadva sta spala. V materinem naročju je ležal trileten otrok in se je oklepil v spanju z obema tankima rokama; slaboten je bil kakor dojenec; njegov drobni obraz je bil sivkaste, nezdrave barve.

„Zavij ga, zavij!“ je izpregovoril Kačur s tihim glasom, „jutro je hladno!“ in je stisnil narahlo bliže k sebi sina in hčer.

Ozrla se je nanj, kakor da bi bila slišala v sanjah njegov glas; njene oči so gledale v daljavo, v daljavi so bile njene misli.

Oblečena sta bila obadva napol gosposko, napol kmetško; poznalo se je oblekam, da so bile prane, popravljene in krpane, dokler se je dalo; blago je bilo zabledelo in ni imelo več nikakršne boje, kroj je bil starinski. Žena je imela uhane od stekla, ki so se zelo svetili v soncu, na roki pozlačeno zapestnico in pod vratom veliko brošo iz slonove kosti; goloba in golobico, ki sta stikala kljune. Postarala se ni v obraz, tako poln je bil in gladek, kakor nekeč; toda nekaj nizkega, surovega je bilo na njem, nekaj hladnega, prezirnega v njenih očeh; zapisano je bilo tam, da je spoznala do dobrega življenja gnus in da je naposled stopila radovoljno vanj, v svoje od nekdanj usojeno domovanje. Zelo krepka in polna je bila v život in zelo prsata; na glavi je imela pisan šal, otročje koketno si je bila počesala žgane kodre v čelo ter si pripela na prsi velik šopek nageljnov.

Kačur je sedel v ozadju voza, visoko vzravnan, dolg in suh. Suknja mu je bila preohlapna, svetla je bila in ogoljena, prosojna na komolcih in na hrbtu; iz nizkega ovratnika se je vzpenjal dolg, košččen vrat, prav tako dolge in koščene so bile njegove roke in iz lic so mu silile kosti kakor jetičnemu človeku; lica so bila porasla z dolgo, kocinasto brado, oči so gledale motno in so bile v kotih zakrnave. Globoko na tilnik si je bil pomeknil trdi, okrogli klobuk s širokimi krajci in se je oziral po pokrajini.

„Žena! Poglej ta kraj, to sonce! Tukaj bomo zdaj živeli!“ Žena ni odgovorila — daleč so bile njene misli.

(Dalje v prihodnji številki)

PREDVOJNI DOKUMENTI ODKRIVAJO:

Heimatsdienst - utiralec poti nacizmu

Današnji Kärntner Heimatsdienst trdi, da je naslednik nekdanjega Kärntner Heimatsdiensta in njegovega naslednika Kärntner Heimatbunda; pravi, da nadaljuje njegove tradicije. Toda med te „tradicije“ spada tudi nekaj, o čemer v današnjih tako imenovanih „domovinskih zvezah“ zelo neradi slišijo oz. govorijo: to je dejstvo, da je bil nekdanji Kärntner Heimatsdienst in njegov naslednik Kärntner Heimatbund zelo aktivno vključen v službo nacizma, da mu je pravzaprav utiral pot na Koroškem.

V publikaciji „Prispevki za zgodovino delavskega gibanja“ (XIV/1974/1-2) je dr. Tone Ferenc to ne samo tesno, marveč kar najtesnejšo povezavo med takratnim Kärntner Heimatsdienstom in Kärntner Heimatbundom ter ilegalnim nacizmom dokumentiral na primeru vodje omenjenih organizacij — Maier-Kaibitscha.

Takole piše v članku z naslovom „Kärntner Heimatbund in njegov voditelj v službi nacizma“:

Eden vodilnih mož v Kärntner Heimatsdienstu oziroma Kärntner Heimatbundu je bil Alois Maier-Kaibitsch. Ta se med dvema vojnama in v drugi svetovni vojni ni samo zagrizeno bojeval proti slovenski narodni skupnosti na Koroškem, temveč je že precej časa pred nemško zasedbo Avstrije delal za nacionalni socializem in je v to svoje pronacistično delo vključil tudi Kärntner Heimatbund. O tem pričajo njegov lastnorčno napisani življenjepis z dne 23. februarja 1939 in izjavi dr. Friedricha Rainerja ter Odila Globocnika. Ti dokumenti so iz Maier-Kaibitscheve esesovske personalne mape v fondu glavnega personalnega urada SS (SS Personalhauptamt), ki ga hrani Berlin Document Center.

Drugi dokumenti iz Maier-Kaibitscheve personalne mape prikazujejo predvsem Maier-Kaibitschevo dejavnost v SS. V osebnem listu, ki ga je izpolnil v Celovcu 25. marca 1939, je Maier-Kaibitsch navedel, da je postal član NSDAP januarja 1934 in da ima člansko izkaznico št. 6138202. Navedel je tudi, da ima čin esesovskega podnadrednika (SS-Unterscharführer) in esesovsko številko 304311 ter da spada k štabu 90. SS-Standarte v Celovcu. Iz spričevala v službi, ki ga je za Maier-Kaibitscha 17. 6. 1939 sestavil v. d. vodje 90. SS-Standarte v Celovcu esesovski major Werner Schmitz, zveemo, da so Maier-Kaibitscha sprejeli v SS ravno na obletnico koroškega plebiscita, in sicer 10. oktobra 1938. Kaže, da so mu že ob sprejemu v SS določili čin esesovskega podnadrednika in 20. aprila 1939 napredovali za narednika. Označili pa so ga takole: „SS-Oberscharführer Maier-Kaibitsch pripada štabu 90. SS-Standarte in je tukaj angažiran kot oficir za zvezo z gauleiterjem za Koroško. Naloge, ki so mu zaupane, opravlja Maier-Kaibitsch z zgledno vestnostjo. Po značaju je Maier-Kaibitsch na vseh področjih v življenju neoporečen in brez napak. Ne poznamo nobenih po-

manjkljivosti in šibkosti. Družinski in gospodarske razmere ima urejene.“

Približno v istem času so v štabu 90. SS-Standarte ocenjevali Maier-Kaibitschevo posamezne lastnosti in dali tole „splošno oceno“: „Vedno dobro vedenje (bivši oficir), brezpogojno nastopanje za NSDAP med predvedjo in sedanjim položaj deželnega svetnika zagotavlja zelo dobrega SS oficirja.“ Menili so, da bi bil zmožen voditi esesovsko enoto od bataljona (Sturmabteilung) naprej. Dne 20. junija 1939 se je zbral vodstveni kader navedene esesovske enote v Celovcu in soglasno predlagal, naj bi Maier-Kaibitschu dodelili čin esesovskega podporočnika (SS-Unterscharführer). Predlog, ki so ga tisti dan poslali nadrejeni esesovski enoti, ima tole karakteristiko: „SS-Oberscharführer Maier-Kaibitsch nima v štabu 90. SS-Standarte nobenega posebnega položaja. Maier-Kaibitsch je deželni svetnik v koroški deželni vladi in oficir za zvezo z gauleitungo in sta mu tam zaupani obravnava jezikovno mešanega območja in skrb za nemštvo na njem. Zaradi po-

Staatssekretär Odilo Globocnik, M. d. R.

Wien, den 16. Mai 1938.

Bestätigung!

Ich bin mit Hauptmann Maier-Kaibitsch, dessen streng nationale Einstellung und dessen gute Beziehungen zu Staat und Partei bekannt waren, nach dem Parteiverbot in engere Zusammenarbeit getreten. In seiner Eigenschaft als Leiter des Kärntner Heimatsdienstes hatte Hauptmann Maier-Kaibitsch vielfältige Möglichkeiten die illegale Tätigkeit der Partei zu unterstützen. Er hat diese Möglichkeiten auch sofort bereitwilligst in den Dienst der Partei gestellt und leistete in der Folgezeit wertvollste Hilfe. Dies war insbesondere im Nachrichtenwesen sowie bei Geldüberweisungen und Verteilungen im Lande der Fall, weiters bei der Bauernhilfe und Bauernberatung. Außerdem hat Hauptmann Maier-Kaibitsch in zahlreichen Fällen für verhaftete Nationalsozialisten interveniert und die Abhaltung vieler illegaler Versammlungen mit Hilfe von Lagerbetrieben ermöglicht. Beim Aufstand 1934 bewährte sich Hauptmann Maier-Kaibitsch wiederum als eifrigster Helfer, so daß es nur einem glücklichen Zufall zuschreiben war, daß er aus Verhaftung wieder alsbald entlassen wurde. Auch in der Zeit nach dem Aufstand war Hauptmann Maier-Kaibitsch für die Arbeit der NSDAP nicht nur ein jederzeit bereitwilliger Helfer, sondern darüber hinaus auch ein wertvoller politischer Berater.

Odilo Globocnik

membnosti tega delovnega področja in uglednega položaja Maier-Kaibitscha v stranki in SS prosi 90. SS-Standarta za njegovo hitro napredovanje. Kot bivši oficir Maier-Kaibitsch popolnoma ustreza za esesovskega oficirja.“ Predlog za Maier-Kaibitschevo napredovanje so 31. julija 1939 poslali glavnemu personalnemu uradu SS. Toda državni vodja bojovnikov general Reinhardt je menil, da njegov deželni vodja bojovnikov za Koroško zasluži več, in sicer esesovskega podpolkovnika (SS-Obersturmbannführer). Ker v Celovcu in Salzburgu temu predlogu niso nasprotovali, je Himmler 10. septembra 1939 podpisal zadevno odločbo, in Maier Kaibitsch je tako iz esesovskega narednika napredoval v podpolkovnika.

Esosovskemu podpolkovniku Aloisu Maier-Kaibitschu so v Berlinu dodelili novo delovno področje v okviru esesovske organizacije. Z veljavnostjo od 26. januarja 1940 so ga dodelili varnostni službi (Sicherheitsdienst). Iz ohranjenih dokumentov ni razvidno, kakšno delo je opravljal v okviru te službe, vemo le, da je bil v njej do 1. decembra 1941.

Komaj leto zatem, ko je Maier-Kaibitsch v esesovski organizaciji tako hitro napredoval, ga je general Reinhardt predlagal za esesovskega polkovnika in prosil, naj bi mu ta čin podelili ravno 10. oktobra 1940, torej za dvajsetletnico koroškega plebiscita. To je utemeljeval z заслugami Maier-Kaibitscha za uspešen izid plebiscita in „z zasluženo počastitvijo“ koroških abwehrkämpferjev. Tokrat pa v glavnem personalnemu uradu SS niso bili tako radodarni s podelitvijo čina kot leto prej. Na predlog je nekdo pripisal, da je treba zadevo odložiti do konca vojne.

Vendar Maier-Kaibitschu ni bilo treba čakati na napredovanje prav do konca vojne. Po dveh krajših vpoklicih v vojsko (poleti 1940 in spomladi 1941) je najprej napredoval v majorja nemške vojske. Potem ko mu je Hitler 5. aprila 1941 podelil tretjo stopnjo častnega znaka za gojitev nemške narodnosti, so ga še tisti mesec kot „strokovnjaka“ za narodnopolitična vprašanja poslali v novoustanovljeni urad pooblaščenca državnega komisarja za utrjevanje nemštva na Bledu. Jeseni 1941 je postal vodja tega urada in so ga za tega delja prenestili s področje varnostne službe na področje državnega komisarja za utrjevanje nemštva.

Ko je bil Maier-Kaibitsch na novem položaju na Bledu, se je začel za njegovo napredovanje potegovati glavni štabni urad državnega komisarja za utrjevanje nemštva v Berlinu. Tako je zloglasni Reinhard Heydrich 21. novembra 1941 pisal glavnemu personalnemu uradu SS, da bi naj po sporočilu glavnega štabnega urada Maier-Kaibitsch napredoval v SS-Standartenführerja z veljavnostjo od 9. novembra 1941. Vendar je mo-

Življenjepis Maier-Kaibitscha

Mein Lebenslauf.

In Laaben am 20. V. 1891 als ehel. Sohn des Alexander u. der Aloisia Maier Kaibitsch, Fleischhauermeisters u. Hausbesitzers, geboren, Volksschule, 5 Kl. Gymnasium u. höhere Forstlehranstalt in Bruck a. d. Mur im Jahre 1912 absolviert.
1912-1913 Einj. Frw. Jahr beim J. R. 7.
Vom Herbst 1913 bis zur Mobilisierung im Juli 1914 Forstassistent Leoben-Trofaiach.
Bei der Mobilisierung im Juli 1914 als Res. Kadtt. zum J. R. 7 eingezogen.
Beim J. R. 7 in Galizien u. an der ital. Front als Kadett, Fähnrich, Leutnant u. Oberleutnant den Krieg mitgemacht. 34 Monate Frontdienstzeit. Am 19. XII. 1917 bei der Erstürmung des Mte. Afolosa verwundet. Beim Zusammenbruch im Oktober 1918 Kommandant der Mg. Ers. Kompanie des J. R. 7 Klagenfurt (Ers. Baon). Mit meiner intakt geliebten Kompanie in den Kärntner Abwehrkampf gezogen, auf meine Zivilstellung verzichtet. Mit meiner Komp. kämpfte ich im Raume Grafenstein-Tainach-Mießtal, Gutenstein, Köttelech-Gurckerbrücke.
Nach den Abwehrkämpfen als stellv. Geschäftsführer des Kärntner Heimatsdienstes bei den Vorarbeiten für die Volksabstimmung in Kärnten am 10. X. 1920 mitgearbeitet. Im Jahre 1921 die Geschäftsführung des Kärntner Heimatsdienstes, bzw. des Kärntner Heimatbundes übernommen, jener Organisation, welcher die Betreuung u. Wahrung der deutschen Interessen des gemischtsprachigen Gebietes Kärntens oblag. Im Jahre 1922 wurde mir der Titel „Hauptmann a. D.“ verliehen.
Während meiner Tätigkeit im Kärntner Heimatbunde war ich bemüht den Arbeiten u. dem gewollten Vordringen der nach Laibach orientierten nationalen Slowenen durch deutsche Schutz- u. Kulturarbeit entgegenzutreten, was insb. zur Zeit der Systemregierung nicht einfach u. nicht leicht war. Ich stellte insb. in der Vorbereitungszeit die Organisation des Kärntner Heimatbundes der Partei zur Verfügung. Ich lege Abschriften führender Pg. für meine damalige Tätigkeit zu, bei. Ich war auch in der illegalen Gauleitung der Referent für das gemischtsprachige Gebiet mit seinen nationalpolitischen Fragen.
Nach dem Umbruche wurde ich in die Kärntner Landesregierung als Landesrat berufen.
Meine dzt. Funktionen sind:
Leiter der Volkstumsstelle bei der Landeshauptmannschaft Kärnten,
Sonderbeauftragter der Gauleitung für die nationalpolitischen Fragen des gemischtsprachigen Gebietes,
Beauftragter der Volksdeutschen Mittelstelle für Kärnten,
Beauftragter für außenpolitische Fragen für Kärnten der Dienststelle Ribbentrop,
Landesverbandsführer des V. D. A.
Gebietskriegsführer für Kärnten des N. S. Reichskriegerbundes,
Mitglied des agrarpolitischen Amtes u. s. w.
Ich besitze 6 Kriegsauszeichnungen, ferner das Kärntner Kreuz I. u. II. Kl. für Tapferkeit u. das Schliesische Bewährungszeichen.

Mein Lebenslauf

In Laoben am 20. V. 1891 als ehel. Sohn des Alexander u. der Aloisia Maier Kaibitsch, Fleischhauermeisters u. Hausbesitzers, geboren, Volksschule, 5 Kl. Gymnasium u. höhere Forstlehranstalt in Bruck a. d. Mur im Jahre 1912 absolviert.

1912-1913 Einj. Frw. Jahr beim J. R. 7. Vom Herbst 1913 bis zur Mobilisierung im Juli 1914 Forstassistent Leoben-Trofaiach.

Bei der Mobilisierung im Juli 1914 als Res. Kadtt. zum J. R. 7 eingezogen. Beim J. R. 7 in Galizien u. an der ital. Front als Kadett, Fähnrich, Leutnant u. Oberleutnant den Krieg mitgemacht. 34 Monate Frontdienstzeit. Am 19. XII. 1917 bei der Erstürmung des Mte. Afolosa verwundet. Beim Zusammenbruch im Oktober 1918 Kommandant der Mg. Ers. Kompanie des J. R. 7 Klagenfurt (Ers. Baon). Mit meiner intakt geliebten Kompanie in den Kärntner Abwehrkampf gezogen, auf meine Zivilstellung verzichtet. Mit meiner Komp. kämpfte ich im Raume Grafenstein-Tainach-Mießtal, Gutenstein, Köttelech-Gurckerbrücke.

Nach den Abwehrkämpfen als stellv. Geschäftsführer des Kärntner Heimatsdienstes bei den Vorarbeiten für die Volksabstimmung in Kärnten am 10. X. 1920 mitgearbeitet. Im Jahre 1921 die Geschäftsführung des Kärntner Heimatsdienstes, bzw. des Kärntner Heimatbundes übernommen, jener Organisation, welcher die Betreuung u. Wahrung der deutschen Interessen des gemischtsprachigen Gebietes Kärntens oblag. Im Jahre 1922 wurde mir der Titel „Hauptmann a. D.“ verliehen.

Während meiner Tätigkeit im Kärntner Heimatbunde war ich bemüht den Arbeiten u. dem gewollten Vordringen der nach Laibach orientierten nationalen Slowenen durch deutsche Schutz- u. Kulturarbeit entgegenzutreten, was insb. zur Zeit der Systemregierung nicht einfach u. nicht leicht war. Ich stellte insb. in der Vorbereitungszeit die Organisation des Kärntner Heimatbundes der Partei zur Verfügung. Ich lege Abschriften führender Pg. für meine damalige Tätigkeit zu, bei. Ich war auch in der illegalen Gauleitung der Referent für das gemischtsprachige Gebiet mit seinen nationalpolitischen Fragen.

Nach dem Umbruche wurde ich in die Kärntner Landesregierung als Landesrat berufen.

Meine dzt. Funktionen sind:
Leiter der Volkstumsstelle bei der Landeshauptmannschaft Kärnten,
Sonderbeauftragter der Gauleitung für die nationalpolitischen Fragen des gemischtsprachigen Gebietes,
Beauftragter der Volksdeutschen Mittelstelle für Kärnten,
Beauftragter für außenpolitische Fragen für Kärnten der Dienststelle Ribbentrop,
Landesverbandsführer des V. D. A.
Gebietskriegsführer für Kärnten des N. S. Reichskriegerbundes,
Mitglied des agrarpolitischen Amtes u. s. w.
Ich besitze 6 Kriegsauszeichnungen, ferner das Kärntner Kreuz I. u. II. Kl. für Tapferkeit u. das Schliesische Bewährungszeichen.

Klagenfurt, am 23. Februar 1939.

Maier Kaibitsch

Ich bin mit Hauptmann Maier-Kaibitsch, dessen streng nationale Einstellung und dessen gute Beziehungen zu Staat und Partei bekannt waren, nach dem Parteiverbot in engere Zusammenarbeit getreten. In seiner Eigenschaft als Leiter des Kärntner Heimatsdienstes hatte Hauptmann Maier-Kaibitsch vielfältige Möglichkeiten die illegale Tätigkeit der Partei zu unterstützen. Er hat diese Möglichkeiten auch sofort bereitwilligst in den Dienst der Partei gestellt und leistete in der Folgezeit wertvollste Hilfe. Dies war insbesondere im Nachrichtenwesen sowie bei Geldüberweisungen und Verteilungen im Lande der Fall, weiters bei der Bauernhilfe und Bauernberatung. Außerdem hat Hauptmann Maier-Kaibitsch in zahlreichen Fällen für verhaftete Nationalsozialisten interveniert und die Abhaltung vieler illegaler Versammlungen mit Hilfe von Lagerbetrieben ermöglicht. Beim Aufstand 1934 bewährte sich Hauptmann Maier-Kaibitsch wiederum als eifrigster Helfer, so daß es nur einem glücklichen Zufall zuschreiben war, daß er aus Verhaftung wieder alsbald entlassen wurde. Auch in der Zeit nach dem Aufstand war Hauptmann Maier-Kaibitsch für die Arbeit der NSDAP nicht nur ein jederzeit bereitwilliger Helfer, sondern darüber hinaus auch ein wertvoller politischer Berater.

Der Reichskommissär für die Wiedervereinigung Österreichs mit dem Deutschen Reich

Stab Staatssekretär Dr. Friedrich Rainer SS-Standartenführer, HJ-Oberbannführer

Wien, I., den 17. Mai 1938.

An Herrn

Landesrat Alois Maier-Kaibitsch

Klagenfurt Landeshauptmannschaft

Sehr geehrter Herr Hauptmann, lieber Pg.!

Ich benütze gerne den Anlaß, den Sie mir durch Ihr Schreiben vom 11. Mai geboten haben, um Ihnen einmal meine Auffassung über Ihre Tätigkeit für die nationalsozialistische Bewegung mitzuteilen. Ich will dabei auf Ihre Kriegsdienstleistung, auf Ihre Teilnahme an den Kärntner Abwehrkämpfen, auf Ihre Mitarbeit bei der Kärntner Volksabstimmung und bei anderen Abstimmungen dieser Zeit, sowie auf Ihre volkspolitische Arbeit als führender Mann im Kärntner Heimatbund und Schulverein Südmärk nicht eingehen, sondern nur jene Tätigkeit während der Kampfjahre, die mich mit Ihnen zusammengeführt hat, anführen. Sie haben sich bereits im Jahre 1933 der NSDAP zur Verfügung gestellt, u. zw. wenn ich an Erhebung haben Sie wo immer Sie konnten, für die Partei gearbeitet, sowohl im Geheimen, wie auch durch ein offenes Bekenntnis, wobei Sie ja manchmal weitergingen als ich es für ratsam hielt. In dieser Zeit standen Sie mir, der ich den Nachrichtendienst der SS-Standarte Kärnten über hatte, zur Verfügung und waren einer meiner wichtigsten geheimen Mitarbeiter. Ich habe in dieser Zeit wohl die

wichtigsten Nachrichten aus dem gegnerischen Lager durch Sie bekommen und umgekehrt auf dem Wege über Sie immer wieder Einfluß ausüben können. Sie haben in der harten Zeit nach der verlorenen Julierhebung beim Wiederaufbau der Partei uns gedeckt und uns getarnte Arbeitsmöglichkeiten geboten. Sie haben selbst, vor allem seit 1936 den Aufbau der Arbeit des Kärntner Heimatbundes in der Zone so durchgeführt, daß ich diese Arbeit immer nur als Muster einer Volkstumsarbeit hinstellen konnte. Dieser Neuaufbau war ausschließlich von nationalsozialistischem Geiste getragen und geschah in enger Zusammenarbeit mit den illegalen Formationen der Bewegung, die auf diese Weise in der Abstimmungszone ihre Tarnung, die notwendige Unterstützung und ihre Arbeitsgebiete bekam. Ich hatte in diesen Jahren seit 1936 die politische Leitung und habe bei dieser Aufgabe, soweit sie Kärnten betraf, in Ihnen meinen besten Mitarbeiter gefunden. Sie mußten, um Ihre Volkstumsarbeit aufrecht erhalten zu können, sich äußerlich mit der Regierung stellen. Dadurch waren Sie in einer Schlüsselstellung. Ich rechne es als ihr größtes Verdienst an, daß Sie diese Schlüsselstellung restlos, ausschließlich, treu und diszipliniert für den Nationalsozialismus und für unseren illegalen Kampf ausgenützt haben. Ich wußte, daß ich mich in jeder Lage und zu jeder Zeit auf Sie verlassen kann. So waren Sie auch bei der letzten Entwicklung seit Dezember 1937, die im März 1938 zur Überwindung des Systems geführt hat, in Kärnten aktiv beteiligt und auf Ihrem vorgeschobenen Posten mein wichtigster Mitarbeiter.

Obwohl es weniger politischen Wert hat, muß ich Ihnen noch auch dafür danken, daß Sie für mich und für viele unsere Kameraden während unserer Haftzeit und Existenzlosigkeit gesorgt haben, mir, wie auch meinen Kameraden die Sorge um unsere Kinder, unsere Familien, erleichtert haben.

Für all dies danke ich Ihnen und ich freue mich, wenn ich Ihnen durch die schriftliche Festlegung meines Dankes auch einen Dienst erweisen kann.

Heil Hitler!

Der Reichskommissär f. d. Wiedervereinigung Österreichs m. d. Deutschen Reich

Dr. Friedrich Rainer

rado do napredovanja preteči še nekaj mesecev in je zanimiva okolnost, da je Himmler izrazil soglasje za Maier-Kaibitschevo napredovanje 16. aprila 1942, tj. ob množičnem izganjanju koroških Slovencev, ki se je zanj pri-

zadeval in ga pripravljala zlasti Maier-Kaibitsch. Zadevno odločbo o napredovanju Maier-Kaibitscha v esesovskega polkovnika je Himmler podpisal 20. aprila 1942. To je bil Maier-Kaibitschev poslednji čin v zloglasni esesovski organizaciji. — Še bolj kot bliskovita esesovska kariera, katero je napravil Maier-Kaibitsch v zahvalo za „zasluge“, ki si jih je kot vodja Kärntner Heimatsdiensta oz. Kärntner Heimatbunda nabral pri utiranju poti nacizmu, pa o popolni vključitvi Kärntner Heimatbunda in službo nacizma govorijo dokumenti, ki jih objavljamo: življenjepis Maier-Kaibitscha, potrdilo državnega sekretarja in esesovskega generala Odila Globocnika ter izjavo državnega komisarja za zopetno združitev Avstrije z nemškim rajhom in poznejšega koroškega gauleiterja dr. Friedricha Rainerja.

Kakor danes, tako je Kärntner Heimatsdienst svojo duhovno usmeritev skril pod plaščem „domovinske zvestobe“ in izvajal svojo dejavnost pod geslom „Koroška svobodna in nedeljena“.

Vprašujemo današnji Kärntner Heimatsdienst in pridružene organizacije, ali se priznavajo tudi k zgoraj dokumentirani dejavnosti njihovga predhodnika; ali nadaljujejo tudi to njegovo „traditijo“? Do danes vsekakor še nismo slišali, da bi se bili tozadevno distancirali.

